

Nr 136.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1919 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa framställningar rörande anslag under tilläggsstatens för år 1920 femte huvudtitel.
(1:a avd.)

I propositionen rörande tilläggsstat för år 1920 (nr 2) har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, med åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden, under nedan angivna punkter gjort följande framställningar.

1:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4) att i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll, Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, för berörda ändamål å tilläggsstat för år 1920 under femte huvudtiteln beräkna ett förslagsanslag, högst, 1,950,000 kronor.

Förstärkning
av reservationsanslaget
till flottans
nybyggnad
och underhåll.
[4.]

Sedermåra har Kungl. Maj:t uti särskild till riksdagen avlåten, den 27 februari 1920 dagtecknad, proposition (nr 161) under åberopande av det vid samma proposition fogade statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen dels att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll på tilläggsstat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, 2,334,200 kronor, dels ock medgiva, att för omförmälda ändamål må tagas i anspråk ett belopp av 500,000 kronor av de för byggandet av ytterligare två jagare tillgängliga medel.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sistnämnda statsrådsprotokoll.

Ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll är för innevarande år upptaget med 3,195,050 kronor.

Till förstärkning av detta anslag har av 1919 års riksdag på extra stat för år 1920 beviljats ett förslagsanslag, högst, 639,010 kronor, beräknat efter 20 % av det ordinarie anslaget. För ifrågavarande ändamål finnes alltså för innevarande år tillgängligt ett sammanlagt anslagsbelopp av 3,834,060 kronor.

Beträffande frågan om ytterligare anslagsförstärkning under år 1920 har departementschefen anfört bland annat följande:

»Då det nu gäller att bedöma frågan om det i förevarande avseende för år 1920 erforderliga tilläggsanslaget — utöver det ordinarie anslaget och det redan beviljade förstärkningsanslaget, utgörande 20 % av det ordinarie anslagets belopp — vill jag till en början nämna, att de underhållsarbeten, vilka under år 1920 beräknats komma till utförande, i viss mån avse sådan under neutralitetsvakten uppkommen ökad förslitning, som på grund av den under år 1919 knappa tillgången på underhållsmedel eller av andra orsaker ännu icke blivit ersatt. Vidare är att uppmärksamma att, enligt vad marinförvaltningen meddelat, för år 1919 beviljade anslagsmedel icke varit tillräckliga för utförande i tillfyllestgörande omfattning ens av de normala underhållsarbetena.

Kostnaderna för fartygens underhåll kunna uppdelas i två huvudgrupper, materialkostnader och arbetslöner. Härtill komma driftsomkostnader, innefattande utgifter för verkstädernas underhåll, belysning, uppvärmning och renhållning, underhåll av arbetsmaskiner, kolförbrukning m. m. och utgående med viss procent å för resp. arbeten utbetalade arbetslöner. Samtliga dessa kostnader hava under krigsåren alltjämt stegrats, och beräknas materialprisen för närvarande uppgå till 200 å 300 % utöver de före kriget gällande prisen. Under den senare tiden har visserligen någon nedgång beträffande prisen å enstaka slag av materialier inträtt, under det andra — exempelvis trä — ytterligare stigit. De fluktuationer, som tid efter annan inträffa i fråga om materialprisen i den allmänna marknaden, utöva emellertid föga inflytande i här förevarande avseende, så länge flottans materialförråd ligga inne med under krigsåren till höga pris inköpta materialier, vilka först måste omsättas.

Med avseende å den del av underhållsmedlen, som avses till bestridande av avlöningar och övriga arbetskostnader, lär någon sänkning icke vara att påräkna, utan torde snarare kunna förväntas, att dessa kostnader komma att ytterligare stiga. Arbetskostnaderna vid flottan beräknas för närvarande uppgå till omkring 45 % utöver motsvarande kostnader före kriget.

Vid nu angivna förhållanden lär det, därest ett behörigt fullgörande av flottans underhållsarbeten under innevarande år icke skall

helt äventyras, vara oundgängligen nödvändigt, att ett avsevärt tilläggsanslag äskas å tilläggsstat för år 1920 såsom förstärkning av det ordinarie underhållsanslaget. Beträffande beloppet av detta tilläggsanslag har marinförvaltningen i skrivelse den 9 innevarande februari upptagit detsamma till 2,963,000 kronor. Ehuru vid beräkningen av nämnda belopp icke oväsentliga inskränkningar kunnat göras med tillämpning av de resultat, vartill den för nedbringande av underhållskostnaderna igångsatta utredningen hittills lett, överstiger berörda belopp med icke mindre än 463,000 kronor det i marinförvaltningens förberörda skrivelse den 24 september 1919 angivna tilläggsanslaget, 2,500,000 kronor, vilket belopp utgjorde utgångspunkten för min i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag verkställda beräkning i förevarande avseende. Orsaken härtill är att söka däri, att stationsmyndigheternas framställningar rörande anslagsbehoven för år 1920 vid tidpunkten för avlåtandet av marinförvaltningens sistnämnda skrivelse ännu icke inkommit till ämbetsverket, varför ämbetsverket då saknat erforderligt material för bedömande av anslagsbeloppets verkliga storlek.

Vid den granskning, jag underkastat marinförvaltningens nu föreliggande beräkning av tilläggsanslaget för år 1920, har jag icke funnit anledning till någon mera väsentlig erinran mot de grunder, varå denna beräkning är byggd. Endast i ett avseende synes mig en nedsättning kunna vidtagas i det angivna anslagsbeloppet. Marinförvaltningen har utgått från att pansarbåtarna Göta, Thule, Oden, Thor, Niord, Thordön, Tirfing, Björn och Gerda skulle under år 1920 uppläggas samt för nämnda pansarbåtar beräknat såväl uppläggningskostnad som underhållskostnad till ett sammanlagt belopp av 198,800 kronor. Såsom förut nämnts, har Kungl. Maj:t genom brev den 21 november 1919 föreskrivit, att kostnaderna för underhållet av omförmälda fartyg skulle tillsvidare inskränkas till att omfatta vad som oundgängligen erfordrades för att materielen ej skulle taga skada och kostnaderna därför begränsas till ett belopp av högst 70,000 kronor. Då det icke synes vara förenat med någon olägenhet, att nämnda pansarbåtar tillsvidare icke uppläggas utan endast, på sätt i berörda kungl. brev föreskrivits, nödtorftigt underhållas för det i brevet angivna beloppet, anser jag det av marinförvaltningen beräknade beloppet på grund härav kunna minskas med (198,800 — 70,000) 128,800 kronor eller från 2,963,000 kronor till (2,963,000 — 128,800) 2,834,200 kronor.

Beträffande sättet för beredandet av detta medelsbelopp, 2,834,200 kronor, vill jag erinra, att det erforderliga tilläggsanslaget i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag beräknats till allenast 1,950,000

kronor. Den betydande skillnaden, 884,200 kronor, mellan nämnda båda belopp har sin förklaring däri, att vid tiden för avlåtandet av berörda statsverksproposition hållbara grunder för tilläggsanslagets beräkning icke förelågo, utan måste denna beräkning verkställas med utgångspunkt från det i marinförvaltningens skrivelse den 24 september 1919 för lågt upptagna beloppet, 2,500,000 kronor. För att budgeten ej skall behöva belastas med hela detta skillnadsbelopp, 884,200 kronor, synes mig lämpligen för ändamålet kunna tagas i anspråk en summa av 500,000 kronor av de medel, tillhopa 4,500,000 kronor, som av 1914 års senare och 1917 års riksdagar beviljats till byggande av två jagare, men som hittills icke blivit för avsett ändamål disponerade. Av nämnda belopp, 4,500,000 kronor, har enligt medgivande av 1919 års riksdag redan tagits i anspråk 290,000 kronor till täckande av merkostnad för anskaffning av torpeder till jagarna Wrangel och Wachtmeister, varjämte i proposition (nr 119) till innevarande års riksdag föreslagits, att för bestridande av ökade kostnader för färdigställandet av pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria måtte av sagda belopp få användas 959,500 kronor. Vid bifall till den i berörda proposition nr 119 till innevarande års riksdag gjorda framställningen och under förutsättning att mitt förslag här ovan vinner godkännande, skulle nyssnämnda anslag minskas till $[4,500,000 - (290,000 + 959,500 + 500,000)]$ 2,750,500 kronor.

Återstående belopp $(884,200 - 500,000)$ 384,200 kronor torde, jämte det i propositionen om tilläggsstat för år 1920 beräknade beloppet, 1,950,000 kronor, eller tillhopa 2,334,200 kronor, såsom förstärkningsanslag till det ordinarie underhållsanslaget för år 1920 nu böra äskas å sagda tilläggsstat; och lär detta belopp, i likhet med det av 1919 års lagtima riksdag på extra stat för år 1920 redan beviljade förstärkningsanslaget, böra uppföras såsom förslagsanslag, högst.»

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har icke kunnat dela departementschefens uppfattning, att vissa ovan angivna pansarbåtar icke borde uppläggas utan endast nödortförtigt underhållas. Förutom att fartygsmaterielen givetvis kommer att undergå försämring, om uppläggningsen uppskjutes, synes det utskottet, som om underhållskostnaderna i längden skulle kunna minskas, därest medel till fartygens uppläggning ställdes till förfogande. Utskottet har därför i anslutning till marinförvaltningens förslag ansett sig böra tillstyrka, att ett belopp av 128,800 kronor, utgörande den beräknade merkostnaden vid fartygens uppläggning, av riksdagen beviljas.

I övrigt ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag.

Det å tilläggsstaten erforderliga medelsbehovet skulle alltså utgöra 2,463,000 kronor.

Utskottet hemställer

att riksdagen må

a) till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll* på tilläggsstat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, 2,463,000 kronor,

b) medgiva, att för omförmälda ändamål må tagas i anspråk ett belopp av 500,000 kronor av de för byggandet av ytterligare två jagare tillgängliga medel.

2:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6) att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar å tilläggsstat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, 1,700,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till det vid statsverkspropositionen fogade protokollet över sjöförsvarsärenden sid. 131—138.

Förstärkning
av reserva-
tionsanslaget
till flottans
krigsbered-
skap och
övningar.

[6.]

De för år 1920 tillgängliga medlen för flottans krigsberedskap och övningar utgöras dels av det ordinarie anslaget för sagda ändamål, 4,027,000 kronor, dels ock av det till förstärkning av nämnda anslag anvisade förslagsanslag, högst, 800,000 kronor, tillhoppa 4,827,000 kronor.

Kungl. Maj:t har nu å tilläggsstat för år 1920 begärt ytterligare medel för ändamålet med 1,700,000 kronor. Ehuru inskränkningar komme att göras ifråga om fartygsrustningarna, har departementschefen ansett, att de anslagna medlen på grund av ökade kostnader för kol, maskinolja, ammunition och vissa utredningspersedlar, icke skulle komma att bli tillräckliga. Det syntes vidare departementschefen erforderligt, att inom förstärkningsanslagets belopp söka inrymma den summa, som kunde bli behöfelig för att täcka utgifterna för under år 1920 ifrågakommande minsvepnings- och bevakningstjänst, så att det å 1920 års stat uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter icke skulle behöva tagas i anspråk härför.

Av handlingar, som ställts till utskottets förfogande framgår, att den på senaste tiden inträffade stegringen i kolpriser medfört en ökad kostnad för flottans övningar under år 1920 av icke mindre än 434,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar* å tilläggsstat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, 1,700,000 kronor.

Stockholm den 14 maj 1920.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 134.
